

« *Twee andere klanten zijn ... zitten (en)fin euh non ... staan voor de comptoir* »

Kwantitatieve en **kwantitatieve** analyse van het gebruik van de Nederlandse positiewerkwoorden door Franstalige leerders

Julien Perrez

Maarten Lemmens

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Typologische achtergrond

- Problematisch onderwerp voor leerders
 - Zelfs op een hoog niveau VT-beheersing
 - *En de schoenen?? zijn euh fin staan euh ja, ook op het grond* (OPD-Du2F-09-3)
 - *in de vitrine staat veel, non ligt veel schoenen om te exposeert* (OPD-Du2F-13-1)
 - *e eerste is, euh ligt euh op de <GESTURE: wijst naar links> linkse hoek van de foto. Ja, ik zeg ligt maar dat kan ook staat zijn* (OPD-Du2F-14-2)

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Typologische achtergrond

- **Fossilisatieverschijnsel**

Fossilizable linguistic phenomena are linguistic items, rules and subsystems which speakers of a particular NL will tend to keep in their IL relative to a particular TL, no matter what the age of the learner or amount of explanation and instruction he receives in the TL.

Selinker (1972)

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Typologische achtergrond

FRANS

- Neutrale werkwoorden (*être, se trouver*)

- **Verb-framed** languages (Talmy 2000)

=> werkwoord = path

=> satellite = manner of motion

La bouteille entra dans la grotte (en flottant)
(Lemmens 2005)

- **Type I** language (Levinson & Ameka 2007)

NEDERLANDS

- Positiewerkwoorden

- **Satellite-framed** languages (Talmy 2000)

=> werkwoord = manner of motion

=> satellite: path

De fles dreef de grot in (Lemmens 2005)

- **Type II** language (Levinson & Ameka 2007)

Typologische achtergrond

- Problematisch onderwerp voor leerders
- Typologische verschillen tussen het Frans en het Nederlands
- 3 typen problemen (Lemmens 2002)
 - Codeer**verplichting**
 - Positiewerkwoord i.p.v. neutraal werkwoord
 - Codeer**keuze**
 - Staan, liggen of zitten?
 - Codeer**mogelijkheid**
 - Semantische uitgebreidheid van deze werkwoorden

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

DOMEIN	STAAN	LIGGEN	ZITTEN
Positioneel	Mens in staande houding	Mens in liggende houding	Mens in zittende houding
Locationeel	Object op zijn sta-vlak <i>Het bord staat op tafel</i>	Niet-rigide objecten <i>Er lag olie op straat</i>	Containment <i>Eva zit op school</i>
		Geotopografische locatie <i>De kerk ligt midden in het dorp</i>	Contact <i>Er zaten veel vlekken op zijn jas</i>
Metaforisch	Canonieke positie <i>Ik sta nu mentaal sterker</i> <i>Henin zal er staan tijdens het gravelseizoen</i>	Abstracte entiteiten <i>De schuld ligt niet alleen bij de bankiers</i>	Containment <i>Er zit evolutie in de ploeg</i> <i>Hij zit in de problemen</i>
	Gedrukte tekst <i>Er staan veel fouten in dit opstel.</i> <i>Haar foto staat in de krant</i>		Contact <i>Ik zit met een probleem</i>

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Achtergrond van deze studie

- Lemmens & Perrez (2010)
 - Corpusonderzoek
 - ‘Spontaan’ gebruik van *staan*, *liggen* en *zitten*
 - Leerdercorpus vs. controlecorpus
- Observaties
 - 1) **Ondergebruik** van de positiewerkwoorden door de leerders
 - 2) **Foutenanalyse**: 2 types fouten

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Achtergrond van deze studie

- Lemmens & Perrez (2010)
- Observaties
 - 1) **Ondergebruik** van de positiewerkwoorden door de leerders
 - 2) **Foutenanalyse**: 2 types fouten
 - **‘Posture verb confusion’**
 - 1) *de landen die vlak bij de zee ***staan** ...* (DL2-S-0012)
 - 2) *terwijl Gosselies ... verder van Charleroi ***staat*** (DL2-S-0114)
 - 3) *Daar ***staat** een beautycenter met sauna, bubbelbad en massages.* (DL2-S-0158)
 - 4) *De universiteit ***staat** in Luik en ik houd veel van deze stad* (DL2-S-0200)

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Achtergrond van deze studie

- Lemmens & Perrez (2010)
 - Observaties
 - 1) **Ondergebruik** van de positiewerkwoorden door de leerders
 - 2) **Foutenanalyse**: 2 typen fouten
 - 'Posture verb confusion'
 - 'Posture verb panic'
- 1) De vrouw **staat [is]* een beetje wanhopig omdat ze wilde dat haar man de tuintrap verft (DL2-s-0205)

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Achtergrond van deze studie

- Lemmens & Perrez (2010)
- Observaties
 - 1) **Ondergebruik** van de positiewerkwoorden door de leerders
 - 2) **Foutenanalyse**: 2 typen fouten
 - 'Posture verb confusion'
 - 'Posture verb panic'
 - 3) In incorrecte zinnen werd *staan* het vaakst gekozen
 - => Prototypisch positiewerkwoord voor de leerders?

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Achtergrond van deze studie

- Lemmens & Perrez (2010)
- Het gebruik van de positiewerkwoorden door Franstalige leerders wordt gekenmerkt door
 - **Negatieve transfer** vanuit het Frans
 - Ondergebruik
 - Posture verb confusion
 - **Intralinguale verschijnselen** die typerend zijn voor de ontwikkeling van de tussentaal van de leerders
 - Hypercorrectieverschijnselen ('posture verb panic')
 - Invloed van **frequentieverschijnselen** in de doeltaal
 - // hoge frequentie van **staan** in foute zinnen

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Elicitatie-experiment

- Studie van het gebruik van positiewerkwoorden in gestuurde taken
 - Prentjes beschrijven
 - De plaats van sommige mensen en objecten bepalen
- Breder onderzoeksproject (cf. Lemmens & Slobin 2008)
 - Engels: T1 & T2
 - Nederlands: T1 & T2
 - Frans: T1

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Waar zijn de kleren?

Waar zijn de schoenen en
schoendozen?

Waar zijn de kleren en de meubels?

Waar zijn de groenten?

Waar is het vlees?

Elicitatie-experiment

- Proefpersonen
 - Franstalige **leerders** van het Nederlands
 - 22 Franstalige studenten Germaans
 - BAC1, BAC2, BAC3
 - 18 vrouwen + 4 mannen
 - 3 **taalvaardigheidsgroepen**
 - Test -> ILT (ITNA-test)

Elicitatie-experiment > proefpersonen

- Franstalige **leerders** van het Nederlands
 - 22 Franstalige studenten Germaans
 - BAC1, BAC2, BAC3
 - 18 vrouwen + 4 mannen
 - 3 **taalvaardigheidsgroepen**
 - Test -> ILT (ITNA-test)
- **Controlegroep**
 - 12 moedertaalsprekers (Vlamingen)
 - 9 vrouwen + 3 mannen

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Elicitatie-experiment > methode

- Opnames -> transcripties (verbatim)
 - CHAT
- **Locatieve zinnen**: zin met eender welk locatief element
 - Plaatsbepaling
 - *Op het bed...*
 - Positiewerkwoord
 - *Er liggen kleren*

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Elicitatie-experiment > parameters

- Figure
 - Entiteit die gelokaliseerd wordt
- Ground
 - Referentiepunt
- **Type werkwoord**
 - Neutraal, positie, dispositie, perceptie, possessief
- Gebruik (positiewerkwoorden)
 - Positioneel, locationeel, metaforisch

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Elicitatie-experiment > parameters

- **Type constructie**
 - Basic Locative Clause
 - *De kleren bevinden zich op de stoel*
 - *eh vlees hangt*
 - Presentationele constructie
 - *Er zijn ook kleren in een grote doos*
 - Perceptuele constructie
 - *Ik zie ook appels in een doos*
 - Possessive constructie
 - *Sommige mensen hebben eh ook schoenen in hand*
- Niveau van taalvaardigheid
- Fout?

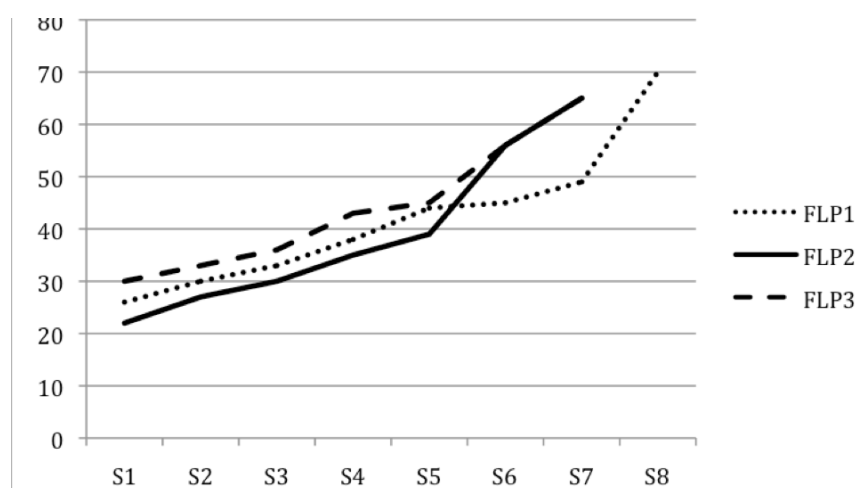
ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Elicitatie-experiment > resultaten

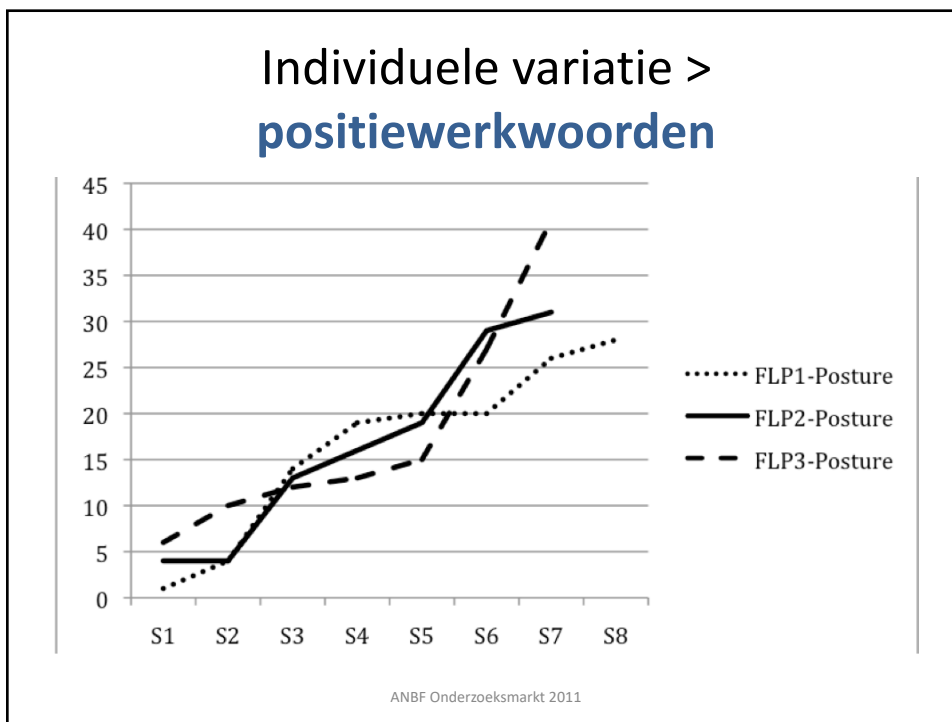
- Algemene tendensen
 - Individuele variatie
 - Inter-niveau en intra-niveau

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Individuele variatie

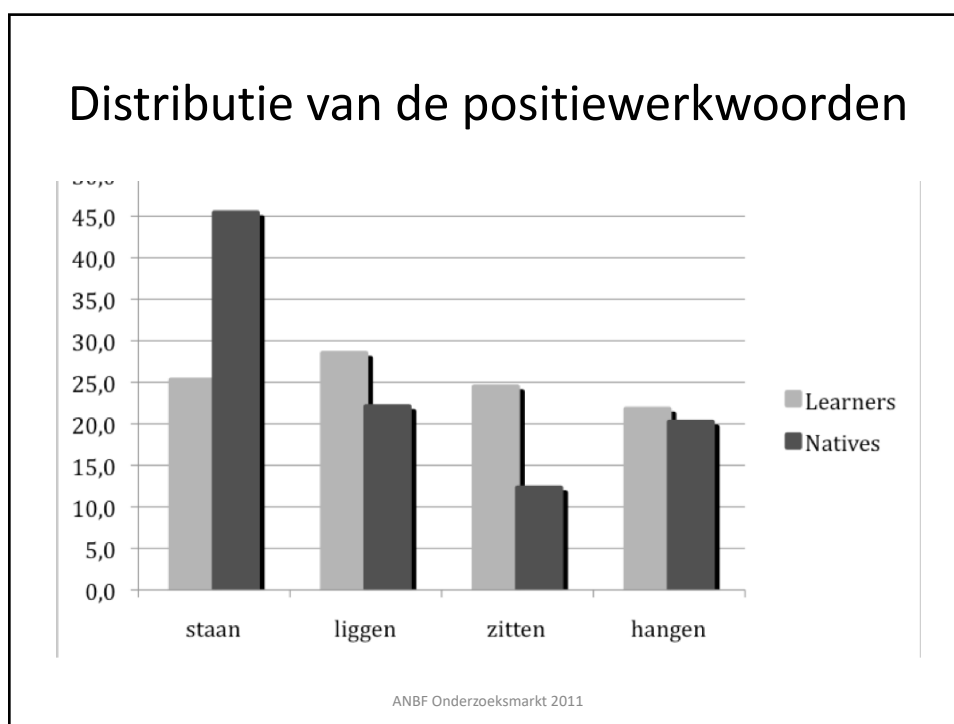
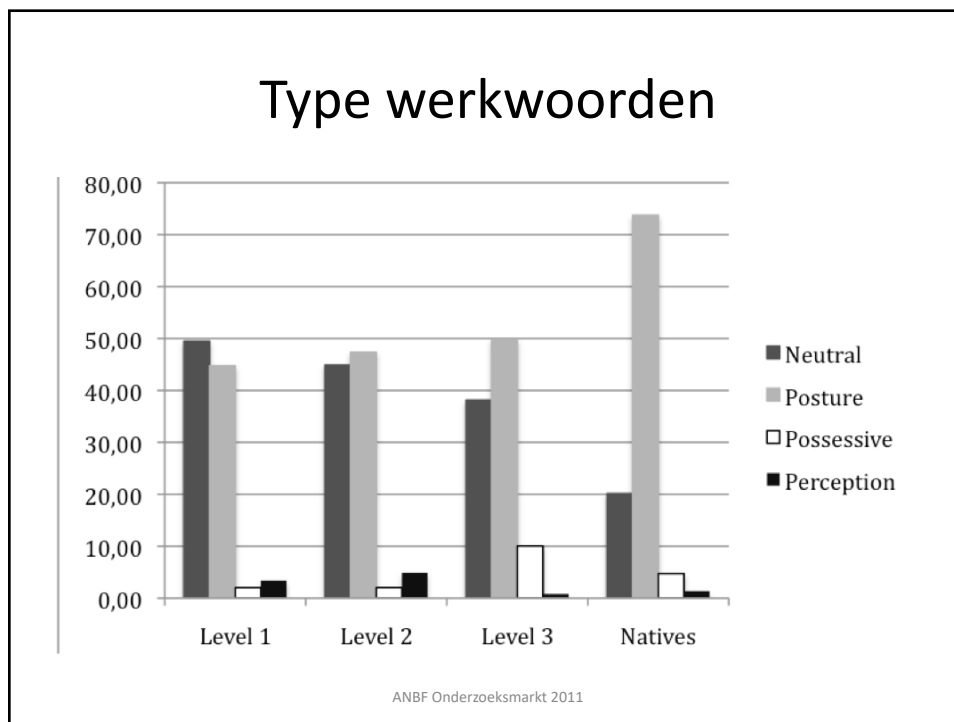
ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Elicitatie-experiment > resultaten

- Algemene tendensen
 - Individuele variatie
 - Inter-niveau en intra-niveau
 - **Toename** van het gebruik van positiewerkwoorden met het niveau van VT-vaardigheid
 - **Afname** van het gebruik van neutrale werkwoorden met het niveau van VT-vaardigheid

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Elicitatie-experiment > **resultaten**

- Foutenanalyse
 - 19,4% fouten

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

	Occurrences	%
1. POSTURE VERB UNDERUSE	38	26.39%
POSTURAL CONTEXTS	8	5.56%
LOCATIONAL CONTEXTS	30	20.83%
2. POSTURE VERB CONFUSION	97	67.36%
CONTEXT NEEDING <i>STAAN</i>	58	40.28%
CONTEXT NEEDING <i>ZITTEN</i>	6	4.17%
CONTEXT NEEDING <i>LIGGEN</i>	27	18.75%
CONTEXT NEEDING <i>HANGEN</i>	6	4.17%
3. POSTURE VERB OVERUSE	4	2.78%
4. MISCELLANEOUS	5	3.47%
OVERLOCATIVISATION	2	1.39%
UNCLEAR	3	2.08%
Total	144	100%

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Type of error	Level						TOTAL
	Level 1		Level 2		Level 3		
posture verb underuse	17	44.74%	12	31.58%	9	23.68%	38
posture verb confusion	32	32.99%	29	29.90%	36	37.11%	97
posture verb overuse		0.00%	1	25.00%	3	75.00%	4
miscellaneous	1	20.00%	1	20.00%	3	60.00%	5
TOTAL	50		43		51		144

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

	Occurrences	%
1. POSTURE VERB UNDERUSE	38	26.39%
POSTURAL CONTEXTS	8	5.56%
LOCATIONAL CONTEXTS	30	20.83%
2. POSTURE VERB CONFUSION	97	67.36%
CONTEXT NEEDING <i>STAAN</i>	58	40.28%
CONTEXT NEEDING <i>ZITTEN</i>	6	4.17%
CONTEXT NEEDING <i>LIGGEN</i>	27	18.75%
CONTEXT NEEDING <i>HANGEN</i>	6	4.17%
3. POSTURE VERB OVERUSE	4	2.78%
4. MISCELLANEOUS	5	3.47%
OVERLOCATIVISATION	2	1.39%
UNCLEAR	3	2.08%
Total	144	100%

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Ondergebruik

- *De meubels zijn euh... tegen de muren (ODP-Du2F-11-1)*
- *Bij de kassa is ook dus de kassa mevrouw met een bril (ODP-Du2F-13-1)*
- *Euh er is ook een andere kast links met een ander spiegel, een lamp, een doos waarin juweels zijn (ODP-Du2F-07-1)*
- *De groenten zijn aan de linkere kant van de prent euh op tafels (ODP-Du2F-20-2)*
- *Euh er is vlees vooral, en euh de vlees is vooral boven (ODP-Du2F-21-3)*

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

	Occurrences	%
1. POSTURE VERB UNDERUSE	38	26.39%
POSTURAL CONTEXTS	8	5.56%
LOCATIONAL CONTEXTS	30	20.83%
2. POSTURE VERB CONFUSION	97	67.36%
CONTEXT NEEDING <i>STAAN</i>	58	40.28%
CONTEXT NEEDING <i>ZITTEN</i>	6	4.17%
CONTEXT NEEDING <i>LIGGEN</i>	27	18.75%
CONTEXT NEEDING <i>HANGEN</i>	6	4.17%
3. POSTURE VERB OVERUSE	4	2.78%
4. MISCELLANEOUS	5	3.47%
OVERLOCATIVISATION	2	1.39%
UNCLEAR	3	2.08%
Total	144	100%

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Overgebruik

- *Sommige schoenendozen euh zitten in de armen van een man* (OPD-Du2F-15-3)
- *Daarnaast altijd tegen de muur staat er een deur* (OPD-Du2F-17-3)

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

	Occurrences	%
1. POSTURE VERB UNDERUSE	38	26.39%
POSTURAL CONTEXTS	8	5.56%
LOCATIONAL CONTEXTS	30	20.83%
2. POSTURE VERB CONFUSION	97	67.36%
CONTEXT NEEDING <i>STAAN</i>	58	40.28%
CONTEXT NEEDING <i>ZITTEN</i>	6	4.17%
CONTEXT NEEDING <i>LIGGEN</i>	27	18.75%
CONTEXT NEEDING <i>HANGEN</i>	6	4.17%
3. POSTURE VERB OVERUSE	4	2.78%
4. MISCELLANEOUS	5	3.47%
OVERLOCATIVISATION	2	1.39%
UNCLEAR	3	2.08%
Total	144	100%

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

- *Euh op de kassa zijn er ook euh kleden die staan, ja.* (OPD-Du2f-16-1)

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Posture verb confusion

	Frequentie in foutieve contexten	%
Staan	20	20,6%
Liggen	39	40,2%
Zitten	38	39,2%
TOTAL	97	100%

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Posture verb confusion > **staan**

- **Staan** i.p.v. **hangen**

- Er zijn ook kleren die op een euh penderie **staan** (OPD-Du2F-03-1)
- En ook op de, op een, allez, un vestiaire <GESTURE: tringle> en daar lig, ja, **staan** kledingtjes met des crochets (OPD-Du2F-13-1)

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Posture verb confusion > **staan**

- **Staan** i.p.v. **hangen**

- Er **staat** sokjes op een, ook achter de kassa <GESTURE> (OPD-Du2F-13-1)
- Er **staat** ook vlees achteraan de toonbank <GESTURE:wijst op het beeld> **opgehangen** (OPD-Du2F-01-3)

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

- **Verticaliteit**

- er zijn ook kleren die in een etalage **staan** (OPD-Du2F-08-3)
- **staan** ze ook gewoon in een rekje <GESTURE:wijst op het beeld> opgeruimd (OPD-Du2F-13-1)
- Euh in de kast euh... **staan** ook verschillende hemden en euh jumpers (OPD-Du2F-16-1)

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Posture verb confusion > **staan**

- *Euh op de kassa zijn er ook euh kleden die staan, ja.* (OPD-Du2f-16-1)

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Posture verb confusion > **staan**

- *Euh er staan twee hemden en twee of drie broeken* (OPD-Du2f-16-1)

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Posture verb confusion > **staan**

- *Euh er staan verschillende groenten op de, hoe moet ik het zeggen, de, ik weet ook niet in het Frans, les comptoirs,* (OPD-Du2F-14-2)

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Posture verb confusion

	Frequentie in foutieve contexten	%
Staan	20	20,6%
Liggen	39	40,2%
Zitten	38	39,2%
TOTAL	97	100%

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Posture verb confusion > **liggen**

1) Horizontaliteit

– Schoenen, dozen, bedden

- *Op de grond **ligt**, euh liggen ook grote, grote euh caisses met ... (OPD-Du2F-07-1)*
- *Euh in een andere kamer euh **ligt** een bed, een tweepersoonsbed. (OPD-Du2F-14-2)*
- *voor hun voeten **liggen** de schoenen (ODP-Du2F-08-3)*

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Posture verb confusion > **liggen**

2) Lokalisering van entiteiten op het prentje

- *: Dus er is een moeder en zijn dochter die **ligt** boven op de tekening (OPD-Du2F-10-3)*
- *Degenen die dozen dragen **ligt** dus meer in het midden van de prent. (OPD-Du2F-10-3)*
- *. En daar in een hele bank <GESTURE: bank> **ligt** een familie, twee kinderen, een meisje en een jongen, en de moeder en de vader (OPD-Du2F-13-1)*
- *er is ook een vrouw die in de rechterkant... **ligt** (OPD-Du2F-16-1)*

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Posture verb confusion > **liggen**

3) Andere gevallen

- Stoelen
 - *op een stoel euh die dichtbij een tafeltje **ligt** (OPD-Du2F-08-3)*
- Liggen i.p.v. containment-zitten
 - *. Varkensvlees **ligt** ook in de zakken van de klanten (OPD-Du2F-14-2)*

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Posture verb confusion

	Frequentie in foutieve contexten	%
Staan	20	20,6%
Liggen	39	40,2%
Zitten	38	39,2%
TOTAL	97	100%

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Posture verb confusion > zitten

- 1) Interferentie van de figure
 - *Nog een stoel die alleen **zit** <GESTURE: wijst naar links>. (OPD-Du2F-05-1)*
 - *op een stoel die naast de comptoir **zit**. (OPD-Du2F-14-2)*
- 2) Interferentie van de ground
 - *en euh er zijn ook nog een paar stoelen waar dozen **zitten**, (OPD-Du2F-12-2)*
 - *Er **zit** een kleine jurk op een tabouret in de badkamer (OPD-Du2F-11-1)*
 - *Euh en andere euh, ja, **zitten** op een bank met de mensen <GESTURE: doet cirkels met haar hand>. (OPD-Du2F-15-3)*

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Posture verb confusion > zitten

3) Entiteiten zonder duidelijke orientatie

- En daar **zit** ook een balloen, allez een bal <GESTURE: bal> op de grond (OPD-Du2F-13-1)
- en euh in een euh etagère **zitten** euh potjes met misschien honing of jam (OPD-Du2F-20-2)
- En daar **zit** een radio maar een oude radio, niet nu, niet van nu, high tech, en ook parfum en een brosse voor de haar (OPD-Du2F-13-1)
- Een radio euh **zit** op de tafel (OPD-Du2F-15-3)

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Posture verb confusion > zitten

3) Entiteiten zonder duidelijke orientatie

- Er is ook een commode die in euh... de linkerkant **zit** (OPD-Du2F-16-1)
- Euh er **zit** een meubel naast de deur (OPD-Du2F-11-1)
- Naast die kast, aan de overkant **zit** twee tables de chevet (OPD-Du2F-14-2)
- Euh er euh er **zit** ook twee lampjes (OPD-Du2F-15-3)

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Posture verb confusion > zitten

4) Overgeneralisatie van containment-**zitten**

- *en nog wat kleren in de, die **zitten** in de kast (OPD-Du2F-18-2)*
- *Euh er **zitten** ook schoenen in de vitrine en (OPD-Du2F-18-2)*
- *Er is een verkoper van achter die waarschijnlijk in de stock **zit** (OPD-Du2F-17-3)*

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Posture verb confusion > zitten

5) Andere gevallen

- *en er **zitten** kleren in, allez, op de bed <GESTURE: op> (OPD-Du2F-15-3)*
- *, twee anderen **zitten** voor de kassa (OPD-Du2F-15-3)*
- *Oh ja, en aan de overkant van die kamer is er ook, fin, **zit** er ook een dubbelbed <GETSURE: stapelbed> in de andere kamer. (OPD-Du2F-12-2)*
- *ik denk dat het is zijn schoenen die ook op de grond **zitten** (OPD-Du2F-12-2)*
- *Er **zitten** groenten, euh kool, denk ik, op euh de tafel (OPD-Du2F-18-2)*

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Conclusies

- Oriëntatie van de figure
 - **Staan** => verticale oriëntatie
 - **Liggen** => horizontale oriëntatie
 - **Zitten** => tussen de twee
- Interferentie van de figure
 - Stoelen die zitten
 - Bedden die liggen
- Overgeneralisering
 - Containment-zitten
 - Liggen (?)

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Verder werk

- Globale locatieve strategieën op discourse-niveau
 - Contrastief NL-FR
 - T2-perspectief
- Focus op de paralinguïstische context van positiewerkwoorden
 - Zelfverbeteringen
 - Pauzes voor en na een positiewerkwoord
 - Aarzelingen voor en na een positiewerkwoord

ANBF Onderzoeksmarkt 2011

Bibliografie

- Selinker 1972
- Lemmens 1995
- Lemmens en Perrez 2010
- Perrez en Lemmens (ter publicatie aangeboden)

ANBF Onderzoeksmarkt 2011